

מתורתו של צדיק אביך ועקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת כי תבא ה'תשי"פ

רק בעזרת הקב"ה יכול לנצח את יצר הרע

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב. וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה (דברים כו ה-ו). וצריך אתה לתן הודאה להקדוש ברוך הוא על שעזרך עד שנצחת ליצר הרע, שהנצחון תלוי בידו יתברך, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו לב-ג) 'צופה רשע לצדיק', שהוא יצר הרע הרודף אחר הצדיק 'ומבקש להמיתו', ה' לא יעזבנו בידו'. וזהו שאמר וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי, ארמי הוא יצר הרע שהוא רמאי, אבד אבי, דהינו בקש להאביד את אבי, כתרגומו. ואבי האמור כאן הוא יצר הטוב שהוא כאב לאדם, שמורה לו דרך טובה וישרה, ותבת אבי נמי גימטריא י"ג, רומז ליצר הטוב שאינו בא לאדם כי אם עד שלש עשרה שנים. וזהו אבד אבי, לפי שייצר הרע הוא עז פנים ותקיף מיצר הטוב, וכמו שקרא שלמה המלך עליו השלום ליצר הטוב (קהלת ד יג) 'לד מספן וחכם' ויצר הרע 'מלך זמן וכסיל', ובתקפו של יצר הרע ועזות פנים שלו בקש לאבד את יצר הטוב. וירד מצרימה. דהינו, שאין יצר הרע מתגבר על האדם ביותר עד שלש עשרה שנים שבא יצר הטוב, ובאותה שעה בא יצר הרע בחילותיו ומצר על האדם במצרים רבים, בהרהורים ומחשבות רק רע כל היום. וזהו וירד מצרימה, דהינו, מצר על האדם בצרות רבות ומחשבות ורהורים רעים:

יצר הרע מפתה בתחילה מעט ולבסוף שולט באדם

ומתחלתו ויגר שם במתי מעט, שמתחלה בא יצר הרע בפתוי מעט, כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג ס"ז) 'ויבא הלך לאיש העשיר' וגו' (שמואל ב' יב ז), וכשיראה שהאדם שומע לו הולך ומתגבר, עד שנעשה בעל הבית. וזהו ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב, וכיין שנתגבר, באותה שעה וירעו אתנו המצרים ויענונו, הם יצר הרע וחילותיו שכלם נקראים מצרים, שמצרים ומרעים לנו. ויתנו עלינו עבדה קשה, דהינו שהכבידו עלם עד שנסמענו בזהמא שלהם:

(פיתוחי חותם פרשת כי תבוא)

זהירות מגאווה ולשה"ר מרחיק היצר הרע

ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען (בראשית י ו). למעלה כתבנו שחם הוא יצר הרע שמחמם גופו של אדם, דאין שום אדם עושה שום עברה זולתי על ידי חמום יצר הרע. והמדה הרעה שגורמת לאדם כל רעות שבועולם היא מדת הגאווה, היא שרש כל הרעות שבועולם. ופקח עיניך וראה כמה הזהירה התורה וחכמים זכרונם לברכה על הגאווה, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ה) הגאווה אין עפרו ננער ואינו רואה פני שכינה, ואין מי שגורם לסמא"ל וליל"ת

הרמת ראש כמו הגאווה. ומהגאווה נמשכים כמה רעות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכמו שאנו רואים בעינינו דהגאווה כל רע נמשך ממנה, דהגאווה אם יראה שום אדם מכבד ממנו או אפלו כמותו, מרב גאותו מתקנא ממנו ושונא אותו, וכיין ששונא אותו הוא מבקש רעתו (ספרי כי תצא ו'לח), ואפלו דבר הגורם לו מיתה מבקש לו ואינו חושש. ועוד, הגאווה מביזה לכל אדם, דאינו רוצה שיהיה שום אדם שוה אליו, ומעשי הגאווה רבו מלספר:

חומר העיון של לשון הרע

עוד מדה רעה אחרת גורמת לאדם כמה רעות, והוא לשון הרע, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערכין טו) שקול לשון הרע כשליש עברות חמורות, שהם עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים. ועוד אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם) האומר הורג שלישה. ונמשכים ממנו כמה מדות רעות, דמי שהרגיל לשוננו לדבר לשון הרע, רע לא ימאס, דכל מה שיפתהו יצר הרע לומר, אינו חושף פיו, ואינו חושף עצמו מלדבר אפלו לקדושים אשר בארץ המה. ונמשך מזה רכילות, ומשלה מדינים בין אחים ובין איש לאשתו ובין אב לבנו. ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם) האומר לשון הרע כופר בעקה שנאמר (תהלים יב ה) 'אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו'. עוד יש קרוב ללשון הרע מי שיושב קרנות, דכיין שיושב ובטל ויושב עם מדברי לשון הרע סופו להיות כמותם (רמב"ם דעות פ"ו ה"א).

גנות המרמה במשא ומתן

עוד יש מדה רעה אחרת נמשכות ממנה כמה רעות, והוא האדם המרמה בני אדם במשא ובמתנו, כי בזה בא לידי חמס ולידי גזל ולידי שבעת שוא וכמה רעות. וכל זה נמשך מחמום יצר הרע, שמחמם גופו של אדם ומתעהו לעשות את כל הרעות האלה:

(פיתוחי חותם פרשת נח)

הכנעת היצר הרע על ידי ענוה

ושית על עפר בצר ובצור נחלים אופיר (איוב כב כד). ושית על עפר בצר, בא לרמז, דבטול יצר הרע היא הענוה, דאין דבר המכניע את יצר הרע יותר מן הענוה. ולהכי 'עפר' במלוי יש בו 'שית' וי"א כמו שכתבנו, לרמז דהמשים עצמו ענו כעפר, הוא מבטל ממנו פחות יצר הרע וי"א קלפות. ובפרט אם יש בו ענוה והוא בעל תורה, דהתורה מלמדתו להיות ענו כראוי, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ו מ"א) 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו', ומלבשתו ענוה ויראה ומכשרתו להיות וכו'. משמע דהתורה היא המסייעתו להיות ענו כראוי, דהעוסק בתורה ממנה יודע לו מעוט ערכו. ויתבונן הענוה שהיתה בעמודי העולם, שהרי אברהם אבינו עליו השלום אמר (בראשית יח כז) 'ואנכי עפר ואפר', ומשה רבנו עליו השלום רבן של כל העולם אמר (שמות יז ז) 'ונחנו מה', ודוד המלך עליו השלום אמר (תהלים כב ז) 'ואנכי תולעת ולא איש'. וכשיראה האדם כך ויראה

אנחתי תבא ויתכו כמים שאגתי, הפונה, קדם שיאכל היה מתאנח שמא יאכל יותר מן השעור ובזה יתן כח לסטרא אחרא, ועל זה היה מתאנח ושואג קדם אכילתו, כדי שיידחה יצר הרע המפתהו לאכל לשבעה:

שומר עצמו מאכילה יתירה כדי לזכות לקדושה

וזהו שאמר **מכל ארץ רע**, הם רבוי אכילה ושתייה, וזהו **ארץ רע**. דכשמוגיל אדם עצמו באכילה ושתייה מרבה, נדחית ממנו הקדושה ונדבקת בו הסטרא אחרא חס ושלום. **פלאתי רגלי**, הם יצר הרע וכחותיו הנקראים 'רגלים', המרגלים אותי לפתותני, אני מנעתי אותם ממני ולא יכלו לי, שאני מסתפק רק בהכרחי לקיום הנפש דוקא. וזהו **למען אשמור דברך**, דכשאסתפק בהכרחי בזה תחול הקדושה עלי ויהיו דבריך שמורים בקרבי ולא אשכחם, אבל כשאעשה רצון יצר הרע ואמלא בטני צואה, לא נשאר לי שמירה לדבריך:

(אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

החוטא נטמע בתאוות היצר הרע

ואלה בני דישן חמדן ואשכן ויתרן וכרן (בראשית לו כו). בא לרמז, דכיון שגשגתקע בזהמא בעברה אחר עברה, נטמע בתאוות יצר הרע, וכל מה שמתאנה לבו עושהו, כי כבר נמסר ביד יצר הרע וכל מה שאומר לו עושהו. וזהו שגאמר **ואלה בני דישן**, דהינו, התולדות הרעות היוצאות מתענוגי יצר הרע הם בני דישן. התולדות היוצאות מדישן יצר הרע, חמדן, היא החמדה, שאדם זה שגשגתקע ביד יצר הרע רודף אחר כל חמדה, **ואשכן**, אותיות 'כן אש', כלומר, כשתבוא לו איזו חמדה אש בוער בקרבו, ולא ינוח ולא ישקט עד שייגמר חמדתו בפעל, וזה דומה כמי שגולד מן האש, דכמו שהאש דרקה כשהתחיל להדליק לא תשקט ולא תנוח עד שתדליק כל אשר לפניה, גם זה הרשע כף דרכו. **ויתרן**, בא לרמז דזה הרשע עושה יותר מן האש, דהאש אינה שולטת רק במה שלפניה ורואה אותו, אבל רשע זה, אש החמדה בוער בו בין במה שעניו ראות ובין במה שאין עניו ראות (חגיגה יא), וזהו **ויתרן**, מיתר על מעשה האש. **וכרן**, אותיות 'ונכר', דהינו, כיון שנטמע כל כך בסטרא אחרא עד שהגיע לכפירה, הרי הוא כנכרי עובד עבודה זרה:

(פיתוחי חותם פרשת וישלח)

מעוט ערכו, בזה בא לידי ענוה פראוי. וזהו שאמר 'ושית על עפר בצר', וכך היא פונתו, דהינו כחות יצר הרע שהם 'שית', הבצירה והפרייה שלהם היא על ידי 'עפר', שמשים אדם את עצמו כעפר. וזהו 'ושית על עפר בצר', דהינו, הבצירה של 'שית' שהם כחות יצר הרע, הוא על ידי העפר. והוסיף לומר 'ובצור נחלים אופיר', דהינו, אם הוסיף על בצירת הענוה בצירת התורה, בזה נעשה חביב כזהב אופיר:

יחשוב עצמו כאפר הגרוע מן העפר

אי נמי, 'אופיר' אותיות 'וי אפר'. והפונה, דהאפר גרוע מן העפר, דהעפר ראוי לחרישה ולהוציא פרות, והאפר אינו ראוי לכלום, דהכי דרשו רבותינו ז"ל (חולין פח: גבי 'ואנכי עפר ואפר' (בראשית יח כז), דאפר גרוע מעפר. והעושה עצמו כאפר, זו היא תכלית הענוה. ואינו מגיע למדרגה זו כי אם הלומד תורה לשמה ומתדבק בענוה. לזה אמר 'ובצור נחלים אופיר', דהינו, העוסק בנחלי התורה ומתדבק בענוה, זו היא בצירת וכריתת כחות יצר הרע, לפי שהוא מגיע למדרגת 'וי אפר', שאינו חושב עצמו לכלום, רק אומר על עצמו 'וי עלי, מה אני בחיי, אפר שאין בו ממש כלל':

הקב"ה נותן כח בצדיק לגבור על היצר

וזהו שאמר כאן **רבות רעות צדיק, רעות הצדיק הם כל כחות יצר הרע שמתהפך על האדם בכל כחותיו כמו שכתבנו, והקדוש ברוך הוא בכחו שנותן בצדיק, כמו שכתבנו ברמז מלת 'הצדיק', בזה נמלט מהם, וזהו ומכלם יצילנו ה'.**

(אלף בינה מזמור לד בתהלים)

מיעוט אכילה ושתייה - שמירה מיצר הרע

מכל ארץ רע פלאתי רגלי (תהלים קיט קא). בא לומר, השומר עצמו מאכילה ושתייה יתרה, שלא היה אוכל כי אם לקיום הנפש, כמו שכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אכל לשבע נפשו', דהתגרות יצר הרע וכחותיו הם מאכילה ושתייה יתרה. והנה מצינו יצר הרע נקרא 'רגלי', כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב נה) על פסוק (שם כה יז) 'הקר רגלך מבית רעה'. ו'רגלי' נמי מלשון מרגל את האדם אולי יפתה ויוכל לו. ואין שמירה לאדם מיצר הרע יותר ממעוט אכילה ושתייה, כאשר חכמים הגידו. ועל זה אמר איוב (איוב ג כד) 'כי לפני לחמי

חידה שבועית: איך מפרש רבינו הכתוב ויגדר שם במיתי מעט על דרכי מלחמות היצר הרע?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב

למייל: p0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

**שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:**

פר' נשוא - שבועות:

ה' מנחם טנבוים מפתח תקווה.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מדרן האביר יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

